

PRZESTĘPCZOŚĆ PRZECIWKO DOBROM KULTURY

Informację, dotyczącą przestępczości przeciwko dobrom kultury w 2011 r., opracowano w Krajowym Zespole do Walki z Przestępczością przeciwko Dziedzictwu Narodowemu Komendy Głównej Policji na podstawie danych statystycznych, materiałów przygotowanych przez policjantów – wojewódzkich koordynatorów ds. zabytków oraz analiz własnych.

CRIME AGAINST CULTURAL PROPERTY IN 2011

Information on crime against cultural property in 2011 was prepared by the National Team for Fighting Crime Against National Heritage of the Police Headquarters on the basis of statistical data, materials prepared by the police – i.e. voivodship coordinators on historic objects and buildings, and our own analyses. While recounting the most important thefts of art works, particular attention was drawn to the criminals' modus operandi. The most significant achievements connected with finding the sought-for works of art have been enumerated. Moreover, the educational and preventive activities of the Police Headquarters have been pointed out, i.e. the exhibition entitled "The Role of the Police in Protecting the National Heritage" and the project "Secure Assemblages – Secure Collections" carried out jointly with the National Institute of Museology and Protecting Collections.

1. ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ KRYMINALNĄ W 2011 R. – DANE STATYSTYCZNE

W 2011 r. stwierdzono ogółem 1 159 554 przestępstw, czyli o ponad 8397 więcej niż w roku poprzednim. Nieznaczny wzrost (1,95%) zanotowano w większości kategorii przestępstw kryminalnych, których liczba w 2011 r. wyniosła 794 102.

2. ZAGROŻENIE PRZESTĘPSTWAMI SKIEROWANYMI NA ZABÓR DÓBR KULTURY NARODOWEJ

W 2011 r. stwierdzono 1022 przestępstwa, w których przedmiotem zamachu były zabytki ruchome. W stosunku do 2010 r., zgodnie z policyjnymi danymi statystycznymi nastąpił wzrost tych przestępstw o 16,9 p. proc. Z ogółu przestępstw przeciwko zabytkom 344 zdarzenia dotyczyły dzieł sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego, sztuki użytkowej, pamiątek historycznych, numizmatów oraz przedmiotów upamiętniających wydarzenia historyczne (wzrost liczby przestępstw

o 25,58 p. proc. w stosunku do 2010 r.), zaś 586 przestępstw dotyczyło wytworów techniki, materiałów bibliotecznych, instrumentów muzycznych, wytworów sztuki ludowej i rękodzieł (wzrost liczby przestępstw w tej kategorii o 6,48 p. proc. w stosunku do 2010 r.). W 2011 r. stwierdzono ponadto 92 przestępstwa ścigane z art. 108 i 109 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (w 2010 r. – 70 przestępstw stwierdzonych).

W minionym roku największe zagrożenia przestępczymi przeciwko zabytkom w kategorii dzieł sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego, sztuki użytkowej, pamiątek historycznych, numizmatów oraz przedmiotów upamiętniających wydarzenia historyczne stwierdzono na terenie oj. małopolskiego (70 przestępstw stwierdzonych), na terenie podległym Komendzie Stolecznej Policji (61), woj. łódzkiego (35), woj. dolnośląskiego (29), woj. podkarpackiego (23), woj. śląskiego (22) oraz woj. lubelskiego (20). Biorąc natomiast pod uwagę kategorie wytworów techniki, materiałów bibliotecznych, instrumentów muzycznych, wytworów sztuki ludowej i rękodzieła, najwięcej przestępstw odnotowano na terenie woj. mazowieckiego (156 przestępstw stwierdzonych), terenie podległym Komendzie Stolecznej Policji (106), woj. dolnośląskiego i małopolskiego (po 54), woj. zachodniopomorskiego (52), woj. lubelskiego (39), woj. śląskiego (34) oraz woj. warmińsko-mazurskiego (32).

Odnotowano także 325 przestępstw, w wyniku których nastąpiła utrata przedmiotów kultu religijnego, niesta-

	2010 r.	2011 r.
Liczba popełnionych przestępstw ogółem	1 151 157	1 159 554
Ogólna wykrywalność [%]	68,1	68,7
Liczba przestępstw kryminalnych	778 919	794 102
Liczba wybranych przestępstw przeciwko mieniu	Kradzież cudzej rzeczy	220 455
	Kradzież z włamaniem	140 085
	230 247	135 611

6

Przykłady kradzieży dzieł sztuki dokonanych w obiektach sakralnych

- Dnia 03.02.2011 r. skradziono z kościoła pw. Matki Bożej Królowej Polski w Dobryninie (pow. Mielec) monstrancję z ok. 1824 r. (fot. 5)
- Dnia 06.02.2011 r. skradziono z archikatedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gnieźnie pamiątkowy pierścień ks. prymasa Stefana Wyszyńskiego z 1966 r.
- Dnia 10.03.2011 r. skradziono z kościoła pw. św. Franciszka z Asyżu w Krakowie lichtarz z 1. ćw. XX w. (fot. 3)
- W 2011 r., w miejscowości Krzynowłoga Wielka (pow. Przasnysz), stwierdzono brak rzeźby św. Jana Nepomucena z XVIII w. z przydrożnej kapliczki (stupowej) (fot. 4 NIMOZ)

Przykłady kradzieży dzieł sztuki dokonanych w mieszkaniach prywatnych

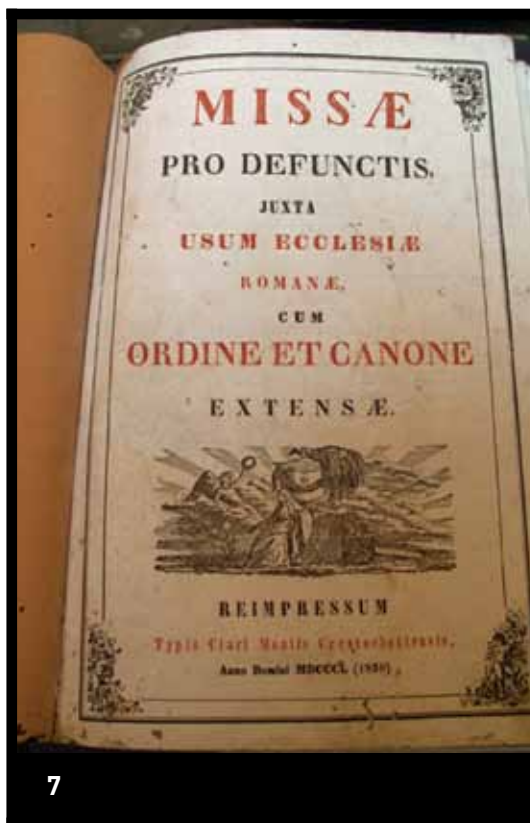
- W dniach 22-23.02.2011 r. skradziono z krakowskiego mieszkania prof. Jerzego Nowosielskiego: 10 obrazów jego autorstwa, trzy obrazy nieznanymi twórcami, dwa zegary, naczynia mosiężne, dwie statuetki (Nagrody im. Witolda Wojtkiewicza od krakowskiego Zarządu Okręgu ZPAP i Nagrody „Totus” od Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”). Straty oszacowano na 300 tys. zł. O od-

nowiących zabytku w myśl jego definicji (w 2010 r. odnotowano 298 takich zdarzeń). Rejonami, w których doszło do największej liczby popełnionych przestępstw, gdzie przedmiotami przestępstwa były artykuły kultu religijnego niebędące zabytkiem, w 2011 r. było woj. dolnośląskie (88 przestępstw stwierdzonych), woj. wielkopolskie (48), woj. świętokrzyskie (25), woj. śląskie (24) oraz woj. małopolskie (21).

znajdą nabywców, bardzo często sprzedają zdewastowane obiekty w skupie złomu lub po prostu poddają kruszce przetopieniu. Unicestwienie przez złodziei i pasera pamiątkowego pierścienia ks. prymasa Stefana Wyszyńskiego jest tego najdobitniejszym przykładem.

3. PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ZABYTKOM DOKONYWANE W OBIEKTACH SAKRALNYCH, MIESZKANIACH PRYWATNYCH ORAZ INNYCH OBIEKTACH

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2011 r. dokonywano kradzieży zabytków ruchomych przede wszystkim z obiektów sakralnych i mieszkań prywatnych. Warto w tym miejscu przywołać kilka przykładów wskazujących na zaplanowane działania sprawców. Głośna kradzież dzieł wybitnego artysty i pedagoga Józefa Pankiewicza została dokonana podczas bardzo długiej nieobecności właścicieli mieszkania. Dla przestępstw w obiektach sakralnych zmiernym był zabór obiektów rzemiosła artystycznego. Przedmioty te znacznie łatwiej wynieść ze świątyni niż wielkoformatowe obrazy, czy rzeźby postaci naturalnej wielkości. Złodzieje nie mają skrupułów i, jeśli nie

7

zyskaniu większości obiektów można przeczytać dalej w podrozdziale 4.

● W dniach 13-15.08.2011 r. skradziono z domu w miejscowości Działisz (pow. tatrzański) obraz *Ukrzyżowanie Chrystusa* (fot. 2) oraz ikonę Matki Boskiej (fot. 1), pochodzących z 1771 r.

● W dniach 25.08-07.09.2011 r. skradziono z mieszkania w Krakowie dwie ikony z XVIII-XIX w. o wartości 35 tys. zł

● W dniach 21.09-17.10.2011 r. skradziono z mieszkania w Warszawie sześć obrazów i rysunków Józefa Pankiewicza

● W dniu 26.09.2011 r. dokonano rozbój w mieszkaniu w Warszawie, w wyniku czego utracono kilkadziesiąt obiektów rzemiosła artystycznego (m.in.: srebrne komplety stołowe, świeczniki, patery, cukiernice, biżuteria)

Przykłady kradzieży dzieł sztuki dokonanych w muzeach lub innych przestrzeniach ekspozycyjnych

● W dniu 23.09.2011 r. skradziono z Austriackiego Forum Kultury w Warszawie rycinę Aleksandra Gierzyńskiego *Szewczyk warszawski*

4. EFEKTY WYKRYWCZE PRACY POLICJI

Polska policja, podobnie jak w latach poprzednich, odnotowała w 2011 r.,

sukcesy związane z odzyskaniem cennych zabytków, utraconych w wyniku przestępstw. Poniżej przedstawiamy reprezentatywne przykłady odnalezienia cennych zabytków ruchomych oraz bezprecedensową sprawę wykrycia „manufaktury” fałszykatów, zlokalizowaną w spokojnej wsi niedaleko Krakowa. Omawiamy także przypadek identyfikacji i zabezpieczenia straty wojennej Muzeum Śląskiego w Katowicach, dokonanych dzięki bardzo dobrej współpracy policji i Departamentu Dziedzictwa Kulturowego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Realizacje najważniejszych spraw związanych z odzyskaniem dzieł sztuki przeprowadzone w 2011 r.

● W dniu 02-05.03.2011 r. odzyskano na terenie kraju większość obiektów skradzionych w dniach 22-23.02.2011 r. z mieszkania zmarłego poprzedniego dnia prof. Jerzego Nowosielskiego w Krakowie (sześć obrazów J. Nowosielskiego, trzy obrazy nieznanymi twórcami, dwie nagrody oraz jeden z dwu zegarów). Nadal poszukiwane są przede wszystkim cztery prace autorstwa J. Nowosielskiego

● Dnia 06.04.2011 r. zatrzymano na terenie woj. małopolskiego osoby podejrzane o wprowadzanie na rynek – przez

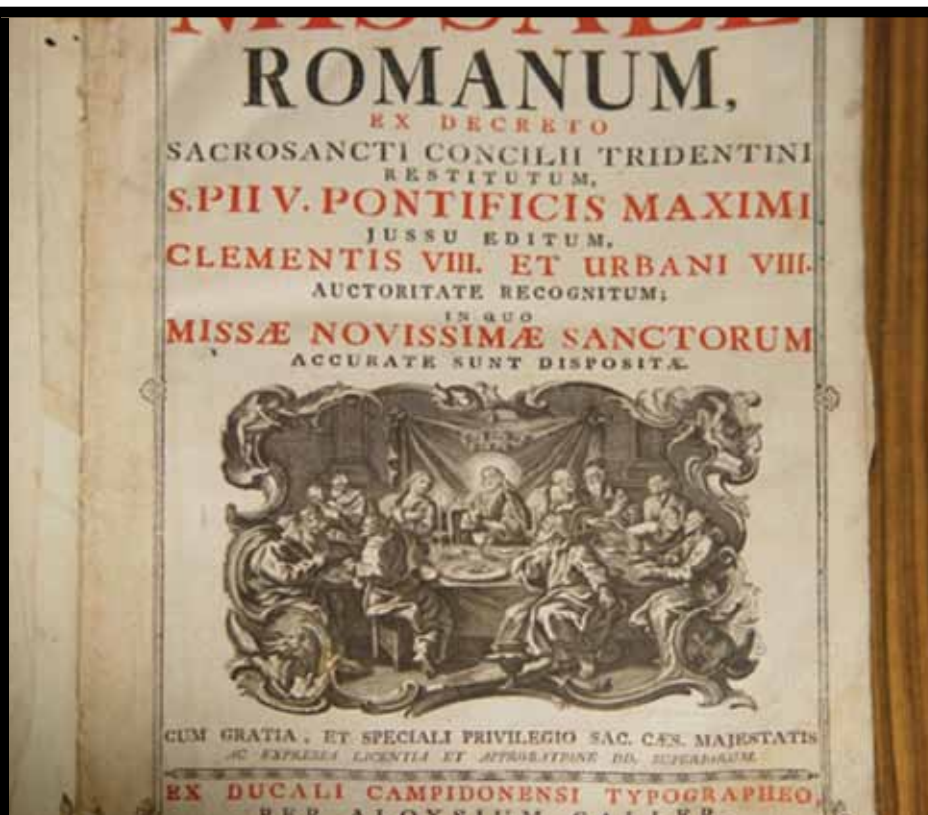
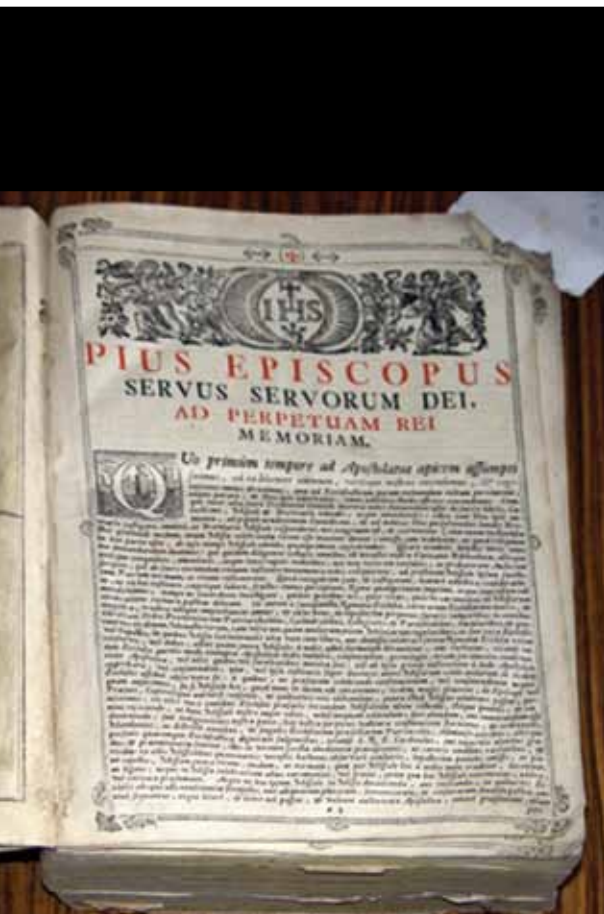
jeden z portali internetowych – fałszywych dóbr kultury. Jednocześnie policjanci ujawnili pracownię, w której wytwarzano fałszywe prace, głównie XX-wiecznych polskich artystów

● Dnia 09.05.2011 r. w Łodzi odzyskano obraz Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego) *Portret Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów*, utracony w 2005 r. w wyniku włamania do Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku (Podkowa Leśna)

● Dnia 10.06.2011 r. w Brańce (pow. Stargard Szczeciński) odzyskano 12 klasycystycznych i neobarokowych rzeźb, które zatrzymane przez Policję mężczyzna prawdopodobnie wydobył z depozytu zakopanego w ziemi przy pałacu w Brańce. Oprócz rzeźb odzyskano także kartusz herbowy barona Otto von Salderna oraz dwa epitafia rodziny von Saldern (fot. 6)

● W lipcu 2011 r. zatrzymano sześciu mężczyzn, którzy w tym samym miesiącu dokonali uszkodzeń w kościele pw. św. Katarzyny w Marczowie (pow. Lwówek Śląski). Mężczyźni zniszczyli posadzkę świątyni w trzech miejscach, a następnie wykopali głębokie otwory. Okazało się, że szukali sztabek złota, rzekomo ukrytych w kościele podczas II wojny światowej

● Dnia 11.08.2011 r. szczecińscy policjanci, zabezpieczając kolekcję ponad

100 dzieł sztuki, odzyskali litografię *Cmentarz Ojców Reformatów w Krakowie* Józefa Czajkowskiego z 1903 r., która stanowiła stratę wojenną Muzeum Śląskiego w Katowicach

● Dnia 12.08.2011 r. zatrzymano na terenie woj. małopolskiego sześć osób podejrzanych o dokonanie podpałen dwu zabytkowych nieruchomości w Szczawnicy

● Dnia 18.11.2011 r. w Szczecinie odzyskano misę chrzcielną z 1652 r., skradzioną z kościoła w Sianowie (pow. Koszalin), w 1983 r. (fot. 8)

● W 2011 r. kontynuowano postępowanie w sprawie dzieł sztuki skradzionych we Francji w latach 2009-2010. Dzięki współpracy Krajowego Zespołu do Walki z Przystępczością Przeciwko Dziedzictwu Narodowemu w KG Policji, Komendy Stołecznej Policji oraz Żandarmerii Francuskiej udało się odzyskać na terenie Polski ok. 40 dzieł sztuki, zrabowanych na południu Francji. Dużą część tych obiektów próbowano wprowadzić na polski rynek antykwaryczny

Najważniejsze realizacje policji dotyczące odzyskanych zabytków archeologicznych

● Dnia 01.05.2011 r. zatrzymano na terenie gminy Łask (woj. łódzkie) dwóch mężczyzn prowadzących nielegalnie wykopaliska, a także zabezpieczono kolekcję uzbrojenia wojennego „zgrupowaną” dzięki wspomnianej eksploracji. Przy jednym z zatrzymanych dodatkowo znaleziono osiem cennych ksiąg z lat 1781-1924. Okazało się, że zostały skradzione kilka lat wcześniej z kościoła w niedalekiej Widawie (fot. 7)

● Dnia 11.05.2011 r. zatrzymano na terenie woj. lubuskiego mężczyznę, który prowadził nielegalnie wykopaliska. W toku dalszych czynności zabezpie-

czono u zatrzymanego 1744 sztuki pieczęci szklanych

● Dnia 02.06.2011 r. zatrzymano na terenie woj. dolnośląskiego mężczyznę podejrzanego o nielegalne pozyskiwanie zabytków archeologicznych a następnie ich sprzedawanie na portalu Allegro. Funkcjonariusze zabezpieczyli u mężczyzny m.in.: 82 monety, topory bojowe, temblak do szabli, kule armatnie i różnego rodzaju odznaczenia

5. DZIAŁANIA I INICJATYWY KRAJOWEGO ZESPOŁU DO WALKI Z PRZESTĘPCZOŚCIĄ PRZECIWKO DZIEDZICTWU NARODOWEMU WYDZIAŁU DS. PRZESTĘPCZOŚCI KRYMINALNEJ BIURA KRYMINALNEGO KOMENDY GŁÓWNEJ POLICJI

W 2011 r. członkowie Krajowego Zespołu KG Policji w dalszym ciągu aktywnie i skutecznie współpracowali z koordynatorami ds. dóbr kultury w jednostkach terenowych Policji, przedstawicielami Straży Granicznej, Służby Celnej, policji zagranicznej, a także Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Biblioteki Narodowej, Żydowskiego Instytutu Historycznego, Konferencji Episkopatu Polski oraz warszawskich placówek muzealnych: Muzeum Narodowego, Muzeum Niepodległości i Muzeum Wojska Polskiego.

Wśród wielu inicjatyw podjętych przez Krajowy Zespół KG Policji do najważniejszych należy zaliczyć

● W 2011 r. z dużym powodzeniem kontynuowano cykl wystaw oraz konferen-

cji „Policja w ochronie dziedzictwa narodowego”. Warto przypomnieć, że ta inicjatywa, realizowana przez Biuro Kryminalne KGP i Gabinet Komendanta Głównego Policji przy wsparciu Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, wpisuje się w działania informacyjno-szkoleniowe, podejmowane przez polską policję na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego. W ubiegłym roku wystawę zaprezentowano w wielu miastach Polski, m.in. w: Legionowie (Centrum Szkolenia Policji), Chetmie (symposium „Policja i służby graniczne w ochronie dziedzictwa narodowego”), Sandomierzu (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza), Warszawie (Zamek Królewski), Olsztynie (Muzeum Warmii i Mazur). Wystawa towarzyszyła uroczystej inauguracji roku akademickiego w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie, z udziałem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego. Ubiegłoroczną prezentację wystawy „Policja w ochronie dziedzictwa narodowego” zakończono podczas listopadowej konferencji na Uniwersytecie Wrocławskim Współczesne problemy ochrony prawnej dziedzictwa kultury

● W 2011 r. promowano Program „Bezpieczne Zbiory – Bezpieczne Kolekcje”, zainaugurowany w grudniu 2010 r. Jest to wspólne przedsięwzięcie Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji. Warto przypomnieć, że ta inicjatywa stanowi kontynuację programu wdrożenia systemu dokumentacji dzieł sztuki „Object ID”, przygotowanego w 2008 r. przez Krajowy Zespół do Walki z Przystępczością Przeciwko Dziedzictwu Narodowemu. Program „Bezpieczne Zbiory – Bezpieczne Kolekcje” jest standardem dokumentacji zabytków i dzieł sztuki, stworzonym w celu identyfikacji obiektów utraconych w wyniku przestępstwa, kłęski żywiołowej czy zagubienia. System został zbudowany przez Ośrodek Ochrony Zbiorów Publicznych (ob. NI-MOZ) oraz Wydział ds. Przystępczości Kryminalnej BK KGP, przy współpracy ze środowiskami muzealnymi, Służbą Celną, pracownikami rynku antykwarycznego, towarzystwami ubezpieczeniowymi, jak również właścicielami dzieł sztuki i antyków. Jego podstawą są funkcjonujące karty muzealne oraz system „Object ID”, zainicjowany w 1993 roku, przez fundację Jean Paul Getty Trust i przyjęty przez ICOM, Program „Bezpieczne Zbiory – Bezpieczne Kolekcje” skierowany jest

przede wszystkim do indywidualnych posiadaczy dzieł sztuki, kolekcjonerów, antykwariuszy i właścicieli galerii. Jego odbiorcą mogą być także środowiska kościelne, od wieków gromadzące w świątyniach dobra kultury. Na witrynie internetowej pod adresem www.bezpiecznezbioru.eu można uzyskać informacje dotyczące samego Programu, wskazówek dokumentacyjnych oraz instytucji zaangażowanych w jego realizację

● W 2011 r. pracownicy Krajowego Zespołu KG Policji uczestniczyli (również w charakterze prelegentów) w krajowych i międzynarodowych konferencjach oraz szkoleniach dotyczących wielorakich aspektów ochrony dziedzictwa narodowego (marzec – symposium „Policja i służby graniczne w ochronie dziedzictwa narodowego”, Chełm, Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej; maj – konferencja „Legalny i nielegalny obrót dobrami kultury”. Zapobieganie przestęp-

stwom przeciw dziedzictwu kulturowemu, Warszawa, przygotowana przez Narodowy Instytut Dziedzictwa; październik – szkolenie Bezpieczna Europa: policyjna wymiana doświadczeń w zakresie obrotu dziełami sztuki, Madryt; listopad – szkolenie Ochrona dóbr kultury, Kraków, przygotowane przez krakowską Izbę Celną; konferencja Współczesne problemy ochrony prawnej dziedzictwa kultury, Wrocław, Uniwersytet Wrocławski; konferencja Rola krajowych i międzynarodowych działań związanych z ochroną dóbr kultury, Budapeszt]

● Kontynuowano aktualizację stworzonej w 2008 r. witryny internetowej Krajowego Zespołu KG Policji www.policja.pl/dobrakultury, poświęconej zagadnieniom zwalczania przestępczości przeciwko dobrom kultury oraz ochronie dziedzictwa narodowego oraz umożliwiającej kontakt z Krajowym Zespołem

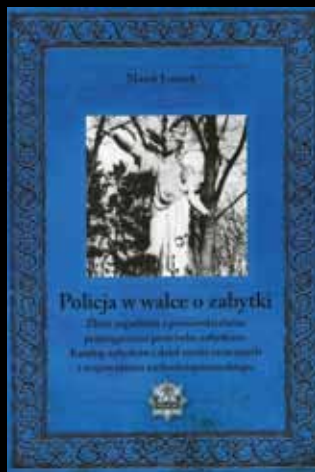
● Opracowano i wydano kolejny numer Biuletynu, adresowanego do wojewódzkich koordynatorów i członków

zespołów ds. zwalczania przestępstw przeciwko zabytkom. Biuletyn zapewnia zainteresowanym policjantom dostęp do informacji związanych z ich rozwojem zawodowym oraz ułatwia wymianę informacji między poszczególnymi jednostkami przez publikowanie danych kontaktowych i informacji o zdarzeniach, o poszukiwanych dobrach kultury, a także o prowadzonych przez policję realizacjach

● W 2012 r. Krajowy Zespół do Walki z Przestępczością Przeciwko Dziedzictwu Narodowemu Wydziału ds. Przestępczości Kryminalnej Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji oraz wojewódzcy koordynatorzy ds. zabytków będą kontynuować współpracę ze służbami i instytucjami pozapolicyjnymi oraz środowiskami antykwariuszy i kolekcjonerów, w celu dalszego ograniczania zagrożenia tego rodzaju przestępczością. W 2012 r. planowane są m.in. kolejne etapy promowania programu „Bezpieczne Zbiory – Bezpieczne Kolekcje”.

Fot. KGP

Opracowano w Krajowym Zespole do Walki z Przestępczością Przeciwko Dziedzictwu Narodowemu Wydziału ds. Przestępczości Kryminalnej Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji

THE POLICE IN THE FIGHT FOR HISTORIC OBJECTS. A DISCUSSION OF VARIOUS ISSUES IN PREVENTING CRIME AGAINST HISTORIC OBJECTS. CATALOGUE OF HISTORIC BUILDINGS AND OBJECTS AND LOST WORKS OF ART FROM THE ZACHODNIOPOMORSKIE VOIVODSHIP

The book presents the ways rules and regulations on protecting cultural heritage are applied in practice. It also includes a comprehensive catalogue of cultural property lost as a result of crime in the Zachodniopomorskie region. From the editors. The editors' introduction to the first issue of Valuable, Priceles, Lost preceded by a recapitulation of the previous year's publications. It signals the topics of subsequent 2012 issues.

Marek Łuczak: Policja w walce o zabytki. Zbiór zagadnień z przeciwdziałania przestępczości przeciwko zabytkom. Katalog zabytków i dzieł sztuki utraconych z województwa zachodniopomorskiego.

Książka asp. Marka Łuczaka to pozycja niezwykła pod wieloma względami. Jej autorem jest historyk z wykształcenia, policjant z zawodu (od 2007 r. pracujący w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Szczecinie), od wielu lat zajmujący się zwalczaniem przestępczości przeciwko dobrom kultury. Doskonałe przygotowanie zawodowe pozwoliło autorowi odnieść liczne sukcesy, co zostało docenione nie tylko w Szczecinie (w 2010 r. u asp. Marka Łuczaka odznaczono Odznaką Gryfa Pomorskiego), ale i przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego, który w uznaniu zawodowych osiągnięć przyznał Mu w 2009 r. złotą odznakę „Za opiekę nad zabytkami”. Nie jest również rzeczą powszechną, by wydawcą tego typu publikacji była Policja – w tym przypadku Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie. Tym bardziej należą

się słowa uznania dla nadinsp. Wojciecha Olbrysa, Komendanta Wojewódzkiego Policji, który zdecydował się na wydanie tej publikacji. Dwa podstawowe walory książki to: wybitnie praktyczne przedstawienie problemów związanych ze stosowaniem przepisów dotyczących szeroko pojętej sfery ochrony zabytków oraz bardzo wyczerpujący katalog zabytków utraconych w wyniku przestępstw z terenu województwa zachodniopomorskiego. Autorowi udało się zebrać informacje o utraconych dobrach kultury wykraczające poza materiały dostępne w krajowym wykazie zabytków skradzionych <http://www.skradzionezabytki.pl>. „Jeśli” www.skradzionezabytki.pl. Jeśli chodzi o województwo zachodniopomorskie, to zawarte w publikacji informacje stanowią najpełniejsze źródło informacji o utraconych zabytkach z tego regionu. Co najważ-

niejsze, mogą być one praktycznie wykorzystane przy prowadzeniu poszukiwań przez inne jednostki policji. Analiza prawna zawarta w pierwszej części książki pozwala zorientować się w obowiązujących przepisach, rozproszonych w wielu aktach prawnych. Wydanie książkowe nie jest powszechnie dostępne, jednak jej wersję elektroniczną (w formacie PDF) można pobrać bezpłatnie z internetu <http://www.gs24.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20111230/SZCZECIN/149329645>). Książka asp. Marka Łuczaka ma cenne walory dydaktyczne, a zawarta w niej wiedza może być bardzo przydatna, nie tylko policjantom, ale i wielu innym osobom, dla których ochrona dziedzictwa narodowego jest istotnym problemem. Zachęcamy do lektury.

PIOTR OGRÓDZKI